رهنمای آموزگار

دری ۲

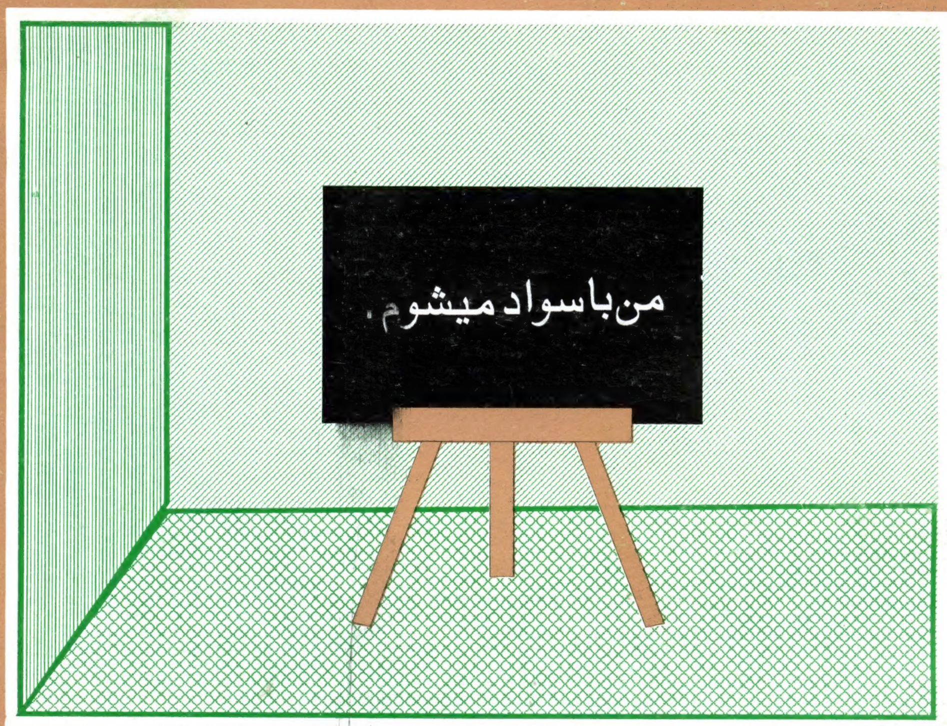
خوانش

برای زنان

سوادآموزی کلانسالان

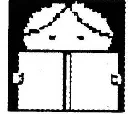

بیفیر

تعلیمات اساسی برای مهاجران افغان

gtz
BEFARe

رهنمای آموزگار

دری ۲

خوانش

برای زنان

سوادآموزی کلانسالان

بیفیر

تعلیمات اساسی برای مهاجران افغان

LITERACY PROJECT

TITLE: Instructor's Guidline, Dari-II, Reader

For Female

AUTHOR : Assistant Prof. Amanullah Azar

EDITOR : Prof. Dr. M. R. Elham

PUBLISHER : GTZ-BEFARe

Production & Publication Section

First Edition, Peshawar, September 1999

No of Copies : 500

پروژهٔ سواد آموزی

نام کتاب: رهنمای آموزگار دری-۲ "خوانش"

برای زنان

مؤلف: پوهنیار امان‌الله آذر

ادیتور: پوهاند دکتور محمدرحیم الهام

ناشر: جی-تی-زید-بیفیر

بخش تالیف و نشرات

چاپ اول، پشاور، سنبله ۱۳۷۸

تیراژ : ۵۰۰

طبع و نشر این کتاب بدون کسب اجازهٔ کتبی از

مؤسسهٔ جی - تی - زید - بیفیر مجاز نیست.

بسم الله الرحمن الرحيم

یاد آوری

این رهنمای آموزگار به منظور تدریس منظم و بهتر کتاب دری ۲ " خوانش " سوادآموزی کلانسالان (برای زنان) تهیه شده است . کتاب خوانش ، که کتاب سوم سوادآموزی مؤسسهٔ جی - تی - زید - بیفیر است ، ٦١ عنوان دارد . در این رهنما ، مدت تدریس تعدادی از درسها ۹۰ دقیقه (یک ساعت درسی) و از تعداد دیگر بنابر چگونه گی موضوع یا دراز بودن متن بیشتر از ۹۰ دقیقه ، یعنی در دو ساعت درسی ، در نظر گرفته شده است . تدریس در هفته پنج روز صورت میگیرد . کل مدت تدریس کتاب چهار تا پنج ماه است . این که چرا مدت تدریس کتاب به طور قطعی تعیین نشده است ، دلیل آن است که چون سوادآموزان کلانسال بنابر اشتغالات گوناگون زنده گی منظماً به صنف حاضر شده نمیتوانند ، بنابر این روزهای غیابت دسته جمعی آنها ، با افزایش در روز های تدریس ، تلافی میشود .

در این کتاب رهنما ، روش تدریس تمام درسها ارائه شده است ؛ مگر به منظور پیشگیری از تکرار مطالب ، برای درسهایی که روش تدریس آنها با درسهای پیشتر مشابه و یا یک سان بوده است ، پلان مفصل ساخته نشده و فقط با ارجاع به درسهای گذشته اکتفا شده است .

در این کتاب رهنما ، برخی از فعالیتهای آموزگار ، مثل سلام دادن ، احوالپرسی ، تنظیم صنف ، ملاحظهٔ کتاب حاضری و شروع کردن درس با گفتن " بسم الله الرحمن الرحیم " ، به استثنای یکی دو درس اول ، در پلانها درج نشده اند ؛ مگر معلوم است که آموزگاران این فعالیتها را خود شان در نظر خواهند گرفت .

چون هدف از نوشتن این کتاب ، رهنمایی آموزگاران در تدریس مؤثر کتاب دری ۲ " خوانش " است . پس ، باید آموزگاران پیش از تدریس ، پلانهای درسی هر درس را با دقت مطالعه کنند و از هدفها ، فعالیتها و مشقهای آن خود را آگاه سازند . آموزگاران مکلفند تمام فعالیتها و مشقهای مربوط به مراحل هر درس را ، که با نظر داشت ۹۰ دقیقه تقسیم شده اند ، رعایت کنند . چرا که اگر تقسیم وقت رعایت نشود ، به هدفهای معین دسترسی حاصل نخواهند شد . با این حال ، اگر آموزگاری بنا بر دلایلی ، درسش را پنج یا ده دقیقه پیش از ختم ساعت درسی تمام کند ، در این صورت ، مشقها یا تمرینهای اضافی مرتبط به درس به سوادآموزان بدهد تا وقت ضایع نشود .

فعالیتها ، مشقها و مراحلی که در این کتاب رهنما برای هر درس درنظر گرفته شده است ، استفاده از آن رابرای آموزگار ضروری میسازد . با این حال ، این رهنما آموزگار را هیچ گاه مقید نمیسازد و جلو ابتکار و استفاده از تجربه های شخصی او را نمیگیرد . در حقیقت آموزگار آگاه و با تجربه ، از این رهنما به حیث یک مرجع و مأخذ استفاده میکند .

یاد آوری این نکته را نیز ضرور میدانیم که به هنگام تدریس ، آموزگار باید از موادآموزشی هم استفاده کند تا کار تدریس آسان شود . مراد از مواد آموزشی تمام وسایل و چیزهاییستند که به هنگام تدریس به کار میروند مثل کتاب درسی ، رهنمای آموزگار ، تختهٔ سیاه ، تباشیر ، قلم کتابچه ، مواد طبیعی و مصنوعی و غیره .

مراحل تدریس

در این رهنما برای تدریس هر درس چهار مرحله در نظر گرفته شده است .

۱. مرحلهٔ آماده گی :

در این مرحله فعالیتهایی مثل سلام دادن ، احوالپرسی ، تنظیم صنف و گفتن بسم الله الرحیم الرحیم صورت میگیرد . این فعالیتها ، چنان که پیشتر نیز اشاره شد ، جز در یکی دو پلان نخست ، در سایر پلا نها درج نشده اند ؛ مگر معلوم است که آموزگار خودش این فعالیتها را در نظر خواهد گرفت .

همچنان ، در پایان همین مرحله ، اگر آموزگار به سواد آموزان کار خانه گی گفته باشد ،آن را ملاحظه میکند . نیز ، اگر سوادآموزان در بارهٔ درس گذشته سوالی یا مشکلی‌داشته باشند ، آن را از آموزگار میپرسند . البته آموزگار ضمن پاسخ دادن به سوالهای سواد آموزان ، درس گذشته را هم ارزیابی میکند .

۲. ارائهٔ درس نو :

در پایان مرحلهٔ آماده گی ، آموزگار توجه سوادآموزان را به موضوع درس نو جلب میکند و به طرز شایسته وارد موضوع میشود . در این مرحله ، فعالیتهای آموزگار بر هدفهای زبانی و غیر زبانی متمرکز میباشد .

چگونه گی فعالیتهای آموزگار در این مرحله ، در رابطه به هر درس ، مفصل یا مختصر در هر یک از پلانها نوشته شده است .

۳. مشق و تمرین :

پس از ارائهٔ درس نو ، به منظور تکرار و استحکام آن ، آموزگار با دادن مشقها

و تمرینها و پرسیدن چند سوٌال ، موضوع را قوت و استحکام زیادتر میبخشد . در این مرحله ، آموزگار میتواند با نظر داشت وقت بر موضوعهای زبانی و غیر زبانی تماس بیشتر بگیرد و سوادآموزان را به فعالیت وا دارد . نمونه هایی از چنین فعالیتها در پایان هر درس در کتاب درسی ، به گونهٔ مختصر و در پلانها با تفصیل بیشتر درج شده اند .

۴. نتیجه و ارزیابی :

در این مرحله باید خلاصه و نتیجهٔ درس از طرف آموزگار و سواد آموزان گفته شود و نیز برای آن که آموزگار مطمئن شود که سوادآموزان درس را یاد گرفته اند یانی ، باید ارزیابی هم صورت گیرد .

در پایان همین مرحله ،موضوع سپردن کار خانه گی هم مطرح میشود ؛ مگر آموزگار باید توجه داشته باشد که چون سوادآموزان کلانسال در کارهای زنده گی بسیار مصروفند و برای درس خواندن و اجرای کار های خانه گی سنگین وقت و حوصلهٔ کافی ندارند ، بنابر این ، بهتر است از سپردن کار های خانه گی گران و زیاد پرهیز کند .

اگر چه در نوشتن این کتاب رهنما و نیز در تألیف کتاب درسی آن تلاش فراوان شده است تا شیوه یی برگزیده شود که هم علمی و عملی باشد و هم سریع الثمر. با آن هم از آموزگاران تمنا داریم که اگر به هنگام تدریس به مشکلات و کاستیهایی رو به رو شوند ، آن مشکلات و کاستیها را همراه با نظریات و پیشنهاد های اصلاحی خویش کتباً به اداره تألیف کتب درس و نشرات بیفیر بفرستند تا در چاپهای آینده در نظر گرفته شوند .

B . E . F . A . Re
" Basic Education for Afghan Refugees "
UNIV . P . O . Box 1481 ; 8 Tatara Road ,
Rahat - Abad , Peshawar , Pakistan
Telephone : 840631

No Part of this publication
may be produced in any
form or by any mean without
the prior written Permission
of **GTZ – BEFARe**.

صفحهٔ کتاب : ۱

عنوان : الله جل جلاله

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هدفها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمهٔ ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- مفهوم متن را بفهمند و به زبان خود بگویند .
- از صفتهای الله جل جلاله اگاهی یابند .
- برای بعضی از کلمه های متن جمله های نو بسازند / بنویسند .

روش تدریس

مرحلهٔ اول ـ آماده گی :

- آموزگار پس از سلام دادن ، احوالپرسی ، ملاحظهٔ وضعیت صنف و گفتن بسم الله الرحمن الرحیم ، آغاز مرحلهٔ نو سوادآموزی را به سوادآموزان تبریک بگوید و از آنها به خاطر زحمتی که در چند ماه گذشته برای یاد گرفتن سواد کشیده اند ، قدر دانی کند . همچنان سوادآموزان را برای کار و کوشش بیشتر ، به خاطر یاد گرفتن سواد ، تشویق کند .
- سواد آموزان در بارهٔ اهمیت سواد و فایده هایی که از آن در چند ماه گذشته نصیب شان شده است ، گپ بزنند ؛ تجربه های خود را بگویند .
- آموزگار بحث را رهنمایی کند ؛ بر اهمیت یاد گرفتن سواد تأکید بیشتر کند ؛ کتاب دری ۲ " خوانش " را به سوادآموزان معرفی کند و در بارهٔ محتوای آن معلومات بدهد .

مرحلهٔ دوم ـ ارائهٔ درس نو :

• آموزگار از سوادآموزان بپرسد : کی یگانه است و شریک ندارد ؟ جهان را کی پیدا کرده است ؟ ما هر کار را به نام کی شروع میکنیم ؟

• مسلماً سوادآموزان پاسخ سوالها را درست خواهند گفت ، چرا که آنها کلانسالند و از صفتها و قدرتهای الله جل جلاله کم و بیش آگاهند .

• پس از این سوال و جواب ، آموزگار بگوید که ما درس خود را هم به نام الله جل جلاله شروع میکنیم .

• سوادآموزان صفحهٔ اول کتابهای خود را باز کنند ؛ متن را خاموشانه بخوانند ؛ جایهایی را که خوانده نمیتوانند از آموزگار بپرسند .

• پس از خواندن خاموشانه ، چند سوادآموز به نوبت ، دو دو یا سه سه سطر از متن را به آواز بلند بخوانند . به هنگام خواندن در جایهای خود نشسته باشند .

• اگر سواد آموزان معنای کلمه ها و ترکیبهای دشوار را نفهمند ، آموزگار آن کلمه ها و ترکیبها و معنای آنها را روی تخته بنویسد .★

• اگر سوادآموزان متن را درست و روان خوانده نتوانند ، آموزگار خودش یک یا دو کرت به آواز بلند بخواند تا سوادآموزان یاد بگیرند . وقتی که آموزگار متن را میخواند ، باید رو به روی سوادآموزان ایستاده باشد .

• سوادآموزان معنیٰ یا مفهوم متن را بگویند . نخست مفهوم متن را جمله به جمله بگویند . سپس ، مفهموم کلی متن را کوتاه بگویند .

• اگر سوادآموزان مفهوم متن را گفته نتوانند ، سوادآموز دیگر یا آموزگار به او کمک کند .

★ اگر چه درآخر کتاب کلمه ها و ترکیبهای دشوار به ترتیب فهرست و معنی شده اند ، با این حال ، امکان دارد تعداد دیگری از کلمه ها و ترکیبها نیز برای سوادآموزان دشوار باشد و معنای آنها را نفهمند . نوشتن این قسم کلمه ها و ترکیبها بر تخته ، اگر در فهرست آخر کتاب شامل باشند یا نباشند ، برای مشق و تمرین سوادآموزان مفید است .
قابل یاد آوریست که آموزگار باید طریقهٔ استفاده از فهرست آخر کتاب را به سوادآموزان یاد بدهد .

مرحلهٔ سوم ـ مشق و تمرین :

• چند سوادآموز کلمه ها و ترکیبهای دشوار ومعنای آنها را ، که قبلاً آموزگار آنها را بر تخته نوشته است ، به نوبت بخوانند . سپس ، چند سوادآموز دیگر برای هر کلمه یا ترکیب یک جمله بنویسند . آموزگار / سوادآموزان به آنها کمک کنند .

• سوادآموزان جمله ها را از روی تخته در کتابچه های خود بنویسند . اگر تعداد جمله ها کم باشد ، سواد آموزان چند جملهٔ دیگر نیز در کتابچه های خود اضافه کنند .

• سوادآموزان به هنگام نوشتن ، اصول نقطه گذاری یا تنقیط را رعایت کنند . در این متن ، این علامتها یا نشانه های تنقیط به کار رفته اند : نقطه [.] ، سیمی کولن [؛] و نشانهٔ استفهام [؟] .

• آموزگار باید نوشته های سوادآموزان را ببیند که نشانه ها در جایهای لازم نوشته شده اند یانی . اگر سواد آموزان در این کار مشکل داشته باشند ، آموزگار به آنها کمک کند .

• آموزگار آیت شریف و معنای آن را روی تخته بنویسد ؛ سوادآموزان آن را خاموشانه بخوانند و به حافظه بسپارند .

• چند سواد آموز به نوبت رو به روی سوادآموزان دیگر ایستاده شوند ؛ آیت شریف و معنای آن را از بر بخوانند .

• یک سوادآموز تمام متن را به آواز بلند بخواند .

مرحلهٔ چهارم ـ نتیجه و ارزیابی :

• آموزگار کلمه های [یگانه ، قادر ، محتاج ، اوامر] را بر تخته بنویسد ؛ چهار سوادآموز به نوبت معنای آنها را بنویسند ؛ چهار سوادآموز دیگر برای هر کلمه یک جمله بسازند / بنویسند .

• یک سوادآموز جمله یی بنویسد که در آن نشانهٔ استفهام [؟] به کار رفته باشد ؛ سوادآموزان دیگر آیت شریف را از بر بخواند و معنای آن را بگوید .

سوادآموزان به این سوالها پاسخ بگویند :

- کی همیشه موجود و بر همه چیز قادر است ؟
- الله جل جلاله علم را چی قسم ستوده است ؟
- ما چرا باید علم یاد بگیریم ؟

• در پایان ، آموزگار به سوادآموزان وظیفهٔ خانه گی بدهد که متن را بنویسند و هم متن صفحه [۲] کتاب را ببینند / بخوانند و در بارهٔ مفهوم آن فکر کنند .

• آموزگار کوشش کند که تمام این فعالیتها را در یک ساعت درسی اجرا کند .

صفحهٔ کتاب : ۲

عنوان : نعت

مواد آموزشی : کتاب تخته ، تباشیر

هدفها :

سواد آموزان باید :

• متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
• معنی و مفهوم کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
• مفهوم هر بیت را بفهمند و به زبان خود بگویند .
• برای بعضی از کلمه ها و ترکیبها جمله های نو بسازند / بنویسند .

روش تدریس

مرحلهٔ اول ـ آماده گی :

• آموزگار مثل روز گذشته سلام بدهد ؛ احوالپرسی کند ؛ وضعیت صنف را ملاحظه کند و بسم الله الرحمن الرحیم بگوید . سپس ، کار خانه گی را ملاحظه کند . به هنگام ملاحظهٔ کار خانه گی این نکات را در نظر بگیرد :

- اشتباهات و غلطیهای سوادآموزان را روی تخته بنویسد و اصلاح کند .
- کسانی را که کار خانه گی خود را نوشته نکرده اند ، تنبیه و سرزنش نکنند ، بل که با تشویق برای کار بیشتر ، آنها را به وظایف شان متوجه سازد .
- چون آموزگار به سوادآموزان وظیفه داده بود که متن صفحهٔ [۲] کتاب را ببینند / بخوانند و در بارهٔ مفهوم آن فکر کنند ، بنابر این ، به چند نفر از آنها موقع بدهد که متن را بخوانند و اگر بتوانند مفهوم آن را بگویند .

• پس از ملاحظهٔ کار خانه گی ، درس گذشته با پرسیدن چند سؤال ارزیابی شود . سوالها ممکن است از این قبیل باشند :

- کی درس الله جل جلاله را خوانده میتواند ؟
- کی به همه روزی میرساند و از هر عیب پاک است ؟
- کی برای کلمهٔ [عبادت] یک جمله نوشته کرده میتواند ؟

• اگر تدریس درست و دقیق صورت گرفته باشد ، سوادآموزان به سوالها پاسخ درست خواهند گفت . فرضاً اگر بیشتر سوادآموزان به سوالها پاسخ درست نگویند ، در این صورت ، آموزگار ارائهٔ درس نو را چند دقیقه به تعویق بیندازد و به حل مشکلات سوادآموزان بپردازد . همچنان کوشش کند که علت ندانستن سوادآموزان را بفهمد و به چاره سازی آن بکوشد .

مرحلهٔ دوم ـ ارائهٔ درس نو :

• آموزگار از سوادآموزان بپرسد : ما مسلمانها امت کیستیم ؟ مسلماً سوادآموزان میگویند : امت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم . آموزگار پاسخ سوادآموزان را تأیید کند و به آنها موقع بدهد تا در بارهٔ صفتها و خصلتهای آنحضرت صلی الله علیه و سلم گپ بزنند . آموزگار بحث را رهنمایی کند .

- آموزگار بگوید که درس امروز ما هم در بارهٔ آنحضرت صلی الله علیه و سلم است .
- سوادآموزان صفحهٔ [۲] کتابهای خود را باز کنند ؛ متن را خاموشانه بخوانند ؛ جایهایی را که خوانده نمیتوانند ، نشانی کنند .
- پس از خواندن خاموشانه ، چند سوادآموز به نوبت متن را یک یا دو دو بیت به آواز بلند بخوانند ؛ اگر در خواندن مشکلی داشته باشند ، آموزگار / سوادآموزان به آنها کمک کنند . سواد آموزان به هنگام خواندن در جایهای خود نشسته باشند .
- آموزگار کلمه ها و ترکیبهای مشکل و معنای آنها را بر تخته بنویسد ، سوادآموزان آنها را در کتابچه های خود بنویسند .
- وقتی که سوادآموزان متن را به آواز بلند میخوانند ، امکان دارد با آهنگ مناسب یا لازم نخوانند ، یعنی نظم را مثل نثر بخوانند . بنابر این ، آموزگار باید خودش یک یا دو کرت متن را به آواز بلند و آهنگ مناسب بخواند تا سوادآموزان یاد بگیرند . آموزگار به هنگام خواندن متن باید رو به روی سوادآموزان ایستاده شود .
- دو یا سه سواد آموز به نوبت رو به روی همصنفان خود ایستاده شوند و متن را به آواز بلند بخوانند .
- سوادآموزان به کمک آموزگار مفهوم هر بیت را مختصر بگویند .
- اگر سوادآموزان مفهوم بیتها را گفته نتوانند ، آموزگار خودش مفهوم هر بیت را مختصر بگوید .

مرحلهٔ سوم ـ مشق و تمرین :

- چند سواد آموز به نوبت نزدیک تخته بروند و برای کلمه ها و ترکیبهایی که بر تخته نوشته شده اند ، یک یک جمله بسازند / بنویسند . آموزگار / سوادآموزان / به آنها کمک کنند .

- سوادآموزان جمله ها را از روی تخته در کتابچه های خود بنویسند .
- چهار سوادآموز به نوبت یک یک بیت متن را از روی کتاب بر تخته بنویسند . سوادآموزان کوشش کنند که خط شان مثل کتاب باشد .
- چند سوادآموز به نوبت مفهوم یک یک بیت را مختصر بگویند . در آخر یک یا دو سواد آموز مفهوم تمام بیتها / متن را بگویند .
- در نقطه گذاری متن تنها علامت ندابیه [!] به کار رفته است . آموزگار به هنگام گفتن مفهوم متن ، جای کار برد و مفهوم آن را به سوادآموزان بگوید .
- آموزگار با استفاده از فهرست آخر کتاب ، شیخ فریدالدین عطار را به سوادآموزان معرفی کند .
- اگر سوادآموزان در بارهٔ صفتهای حضرت محمد صلی الله علیه و سلم از شاعران دیگر هم بیتهایی یاد داشته باشند ، از بر بخوانند .

مرحلهٔ چهارم ـ نتیجه و ارزیابی :

- چند سوادآموز متن را از روی کتاب بخوانند .
- چند سوادآموز دیگر برای کلمه های [نعت ، پیشوا ، شریعت ، طریقت] جمله های نو بسازند / بنویسند .
- سوادآموزان بگویند که علامت ندابیه [!] چی وقت نوشته میشود . کوشش کنند دو یا سه جمله یی به نثر بنویسند که در آنها علامت ندابیه به کار رفته باشد .
- سوادآموزان بگویند که شیخ فریدالدین عطار کی بود .
- در پایان درس ، آموزگار به سوادآموزان وظیفهٔ خانه گی بدهد که متن را در کتابچه های خود بنویسند و آن را به حافظه بسپارند .
- آموزگار بکوشد تا تمام این فعالیتها را در یک ساعت درسی اجرا کند .

صفحهٔ کتاب : ۳

عنوان : اخلاق حضرت محمد صلی الله علیه و سلم

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هدفها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنوسند .
- معنی و مفهوم کلمه ها ، عبارتها وجمله ها را بفهمند .
- برای برخی از کلمه ها و ترکیبها جمله های نو بسازند / بنویسند .

روش تدریس

مرحلهٔ اول ـ آماده گی :

- آموزگار ، مثل درس گذشته ، پس از سلام دادن ، احوالپرسی ، ملاحظهٔ کتاب حاضری و وضعیت صنف و گفتن بسم الله الرحمن الرحیم ، کار خانه گی را ملاحظه و درس گذشته را ارزیابی کند . آموزگار کار خانه گی ، این قسم ملاحظه کند :

– به سوادآموزان بگوید که کارهای خانه گی خود را پیش روی خود بگذارند .

– یکی از سوادآموزان کار خانه گی خود را روی تخته بنویسد . آموزگار / سوادآموزان دیگر آن را اصلاح کنند . کسانی که کار شان به اصلاح ضرورت داشته باشد آن را از روی تخته اصلاح کنند .

- آموزگار درس گذشته را این قسم ارزیابی کند :

– دو سوادآموز به نوبت رو به روی همصنفان خود ایستاده شوند و هر کدام نیم متن را از روی کتاب بخواند .

– یک سوادآموز مفهوم متن را کوتاه بگوید .

– یک سوادآموز دیگر کلمهٔ [شریعت] را بر تخته بنویسد ، جمله بنویسد .

مرحلهٔ دوم ـ ارائهٔ درس نو :

• آموزگار ، مثل درسهای گذشته با پرسیدن یکی دو سوال توجه سوادآموزان را به درس نو جلب کند .

• سوادآموزان صفحهٔ [۳] کتابهای خود را باز کنند ؛ متن را خاموشانه بخوانند ؛ جایهایی را که خوانده نمیتوانند از آموزگار بپرسند .

• آموزگار کلمه ها و ترکیبهایی را که سوادآموزان میپرسند ، بر تخته بنویسد و معنی کند .

• پس از خواندن خاموشانه ، دو سوادآموز ، یکی پراگراف اول دیگری پراگراف دوم متن را به آواز بلند بخوانند .

• اگر سوادآموزان متن را خوانده نتوانند ، آموزگار خودش یک کرت بخواند تا آنها یاد بگیرند .

مرحلهٔ سوم ـ مشق و تمرین :

• چند سوادآموز ، به نوبت ، نزدیک تخته بروند ؛ کلمه ها و ترکیبهای دشوار و معنای آنها را بخوانند ؛ چند سوادآموز دیگر برای هر یک از کلمه ها و عبارتها جمله های نو بسازند / بنویسند .

• در نقطه گذاری متن سه علامت نقطه [.] ، کامه [،] و سیمی کولن [؛] به کار رفته است . آموزگار در بارهٔ کار برد این علامتها به سوادآموزان معلومات بدهد .

• آموزگار پراگراف اول متن را املا بگوید . سوادآموزان کوشش کنند در نوشته های خود نقطه گذاری را رعایت کنند . آموزگار باید در وقت گفتن املا این چیز ها را در نظر بگیرد :

- هر جمله را سه کرت بخواند .
- وقتی که یک جمله نوشته شد ، جملهٔ دیگر را بخواند .
- در ابتدای کار ، چون سوادآموزان در نوشتن املا تجربه ندارند ، آموزگار باید جمله ها را آهسته آهسته بخواند و همچنان جایهایی را که به نقطه گذاری ضروت دارند ، به سوادآموزان بگوید .

- وقتی که آموزگار خواندن پراگراف / املا گفتن را خلاص کرد ، به سوادآموزان موقع بدهد که نوشته های خود را با دقت ببینند تا اگر بتوانند اشتباهات خود را یابند واصلاح کنند .
- غالباً سواد آموزان اشتباهات خود را کمتر پیدا کرده میتوانند ، به همین خاطر ، آموزگار باید به آنها اجازه بدهد که اشتباهات خود را از روی کتاب دریابند و اصلاح کنند .
- وقتی که سوادآموزان مصروف اصلاح کردن نوشته های خود میباشند ، آموزگار در صنف قدم بزند و نوشته های آنها را از نظر بگذارند ، کسانی را که اشتباه نکرده اند و یا کمتر کرده اند ، آفرین بگوید وتشویق کند .
- اگر سوادآموزان در بارهٔ اخلاق و خصلتهای حضرت محمد صلی الله علیه و سلم معلومات زیاد تر داشته باشند ، به همصنفان خود بگویند .

مرحلهٔ چهارم ـ نتیجه و ارزیابی :

- آموزگار با پرسیدن چند سؤال درس را نتیجه گیری و ارزیابی کند ؛ به سواد آموزان کار خانه گی بدهد که متن را بنویسند و برای کلمه های [اخلاق ، عار ، مسجد ، نظافت] یک یک جمله بسازند / بنویسند .

صفحات کتاب : ۴ و ۵

عنوان : افغانستان

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر ، نقشهٔ افغانستان

هدفها :

سوادآموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله های متن را بفهمند .
- مفهوم متن را بفهمند وبه زبان خود بگویند .
- حس وطندوستی ، اتفاق و اتحاد را در خود تقویت کنند .

روش تدریس :

- سه مرحلهٔ نخست این درس مثل درسهای گذشته کار شود .

در مرحلـهٔ مشـق و تمریـن ، سـوادآموزان نقشـهٔ افغانسـتان را در صفحـهٔ [۵] ببینند ؛ نام و لایتـها را بخوانند و بـه حافظـه بسپارند ؛ توجـه کنند کـه کـدام ولایتها پهلوی یکدیگیر قرار دارند .

- در مرحلهٔ چهارم ، با پرسیدن چند سوال درس ارزیابی شود ؛ به سـوادآموزان کـار خانـه گی داده شـود کـه متـن را بنویسند و اگر بتواننـد نقشـهٔ افغانسـتان را از روی صفحهٔ [۵] در کتابچه های خود رسم کنند .

صفحهٔ کتـاب : ٦

عـــنـــوان : صلح

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـــهـــا :

سوادآموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنی و مفهوم کلمه ها ، عبارتها و جمله های متن را بفهمند .
- از فایده های صلح و ضرر های جنگ آگاه شوند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلـهٔ مشـق و تمریـن ، سـوادآموزان در بـارهٔ فـایده هـای صلـح و ضـــرر هـای جنگ گپ بزنند ؛ آموزگار آنها را رهنمایی کند .
- آموزگار به سوادآموزان کار خانـه گی بدهـد کـه در بـارهٔ صلـح یـک یـا نیـم صفحـه بنویسند و هم فایده های صلح و ضررهای جنگ را به اهل خانه و قریهٔ خود بگویند .

صفحهٔ کتاب : ۷

عـــــوان : چی کنیم تا مریض نشویم ؟

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـهـــا :

سوادآموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- در بارهٔ صحت و جلوگیری از مرضها آگاهی پیدا کنند .

روش تدریس :

- هز چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .

صفحات کتاب : ۸ ـ ۹

عـــــوان : غذا (ادامهٔ موضوع گذشته)

مـــواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـهـــا :

- هدفهای درس صفحهٔ [۷] در این جـا نـیز در نظرنـد . هـدف دیـگر ایـن اسـت کـه سوادآموزان در بارهٔ تهیهٔ غذاهای مفید و ارزان هم آگاهی پیدا کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در شروع مرحلهٔ دوم ، آموزگار کوشش کنـد ارتبـاط درس نـو را بـا درس گذشـته بـه سـوادآموزان بفـهماند . ایـن کـار ممکـن اسـت بـا یـک کـرت خوانـدن درس گذشـته و یا پرسیدن چنـد سـؤال در بـارهٔ درس گذشـته صـورت گیرد . ارتبـاط دادن درس نـو بـا درس گذشـته ، خصوصـا درسـهایی کـه در دو یـا سـه روز تدریـس میشـوند ، بسـیار ضرور است .
- در مرحلـهٔ مشـق و تمریـن ، سـوادآموزان معنـای کلمـه هـایی را کـه نمیفهمند ، از فهرست آخر کتاب پیدا کنند . آموزگار طریقهٔ پیـدا کـردن کلمـه هـا را از فهرست آخر کتاب به سواد آموزان یاد بدهد .

صفحهٔ کتاب : ۱۰

عـــنـــوان : آب نوشیدنی (ادامهٔ موضوع گذشته)

مـواد درسی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هــدفهـــا :

هدفهای زبانی درس گذشته در این جـا نـیز در نظرنـد . همچنـان سـوادآموزان بـاید در بارهٔ اهمیت آب نوشیدنی و تشخیص آب پاک و ناپاک آگاهی پیدا کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلـهٔ مشـق و تمریـن ، آمـوزگار / سـوادآموزان در بـارهٔ ضررهـای نوشـــیدن آب ناپاک و غذا پختن با آن تجربه ها و معلومات خود را بگویند .
- در مرحلهٔ اخیر ، به سوادآموزان فهمانده شود که باید مخزنها ، چاهها ، جویها ، کاریزها و چشمه ها دایم پاک نگاه شوند . خصوصـاً مخزنـهای آب و چاهـها اقـلاً سـال یک کرت پاک و در آنـها دوای ضد مکروب انداختـه شـود ؛ چشـمه هـا ، کاریزهـا ، جویها ، نهر ودریاها هم پاک نگاه شوند .
- آموزگار در بارهٔ طریقه های پاک نگاه کردن آب نوشیدنی و فایده های استفاده از آب جوش داده شده به سوادآموزان معلومات بدهد .
- سوادآموزان مطالبی را که در بارهٔ آب نوشیدنی و فایده های آن یاد گرفته انـد ، بـه اهل خانه وقریهٔ خود بگویند .

صفحهٔ کتاب : ۱۱

عـــنـــوان : آب نوشیدنی (ادامهٔ موضوع گذشته)

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

- هدفها و روش تدریس این صفحه مثل صفحهٔ [۱۰] است .
- پیش از ارائهٔ درس نو ، آموزگار از سواد آموزان بپرسد که آیا فایده های اسـتفاده از آب پاک را به اهل خانه و قریهٔ خود گفته اند یا نی .

صفحهٔ کتاب : ۱۲

عـــنـــوان : روزی حلال

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـــهـــا :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسد .
- معنای کلمه ها ، عبارتها وجمله ها را بفهمند .
- حدیث شریف و معنای آن را به حافظه بسپارند .
- بفهمند که هر کس باید روزی حلال پیدا کند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، آموزگار در بارهٔ چوپانی و تجارت حضرت محمد صلی الله علیه و سلم و کار و کسپ دیگر پیغمبران به سوادآموزان معلومات بدهد ؛ سوادآموزان در بارهٔ کسپ و کار خود معلومات مختصر بدهند تا کسانی که بیکارند به کار کردن و پیدا کردن روزی حلال تشویق شوند .

صفحات کتاب : ۱۳ - ۱۴

عـــنـــوان : عاید و مصرف

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـــهـــا :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- جای کار برد علامتهای شارحه [:] و قوس ناخنک [" "] را بفهمند .
- بفهمند که عاید ماهانهٔ خود را چی قسم مصرف کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، آموزگار در بارهٔ کار برد درست علامتهای شارحه [:] و قوس ناخنک [" "] به سوادآموزان معلومات بدهد ؛ هر سوادآموز مطلبی را در یک یا نیم صفحه بنویسد که در آن علامتهای شارحه و قوس ناخنک به کار رفته باشد . اگر در صنف فرصت این کار میسر نشود ، در خانه بنویسند .
- در مرحلهٔ چهارم آموزگار به سوادآموزان وظیفهٔ خانه گی بدهد که مثل صفحهٔ [۱۴] کتاب عاید و مصرف ماهانهٔ خود را بنویسند .

صفحهٔ کتاب : ۱۵

عنوان : در مصرف اسراف نکنید !

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هدفها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- آیت شریف و معنای آن را به حافظه بسپارند .
- ضررهای اسراف و فایده های صرفه جویی را بفهمند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، وادآموزان آیت شریف و ترجمهٔ آن را به حافظه بسپارند .

صفحهٔ کتاب : ۱٦

عنوان : پاک نگاه کردن دندانها (سه پراگراف نخست)

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- فایده های پاک نگاه کردن دندانها را بفهمند .
- دندانهای خود را پاک نگاه کنند و به مراقبت از آنها تشویق شوند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- سوادآموزان معنای کلمه ها و ترکیبهای دشواری را که نمیفـهمند ، از فهرست آخر کتاب پیدا کنند .

صفحات کتاب : ۱٦ ــ ۱۷ (از پراگراف ۴ صفحهٔ ۱٦ تا آخر صفحهٔ ۱۷)

عـــنــــوان : پاک نگاه کردن دندانها (ادامهٔ درس گذشته)

مــوادآموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

- هدفها و روش تدریس این قسمت مثل قسمت نخست است .
- در مرحلهٔ مشق و تمریــن ، اگر ممکـن باشـد ، آمـوزگار طریقـهٔ درسـت بـرس کـردن و مسواک کردن دندانها را عملاً به سوادآموزان یاد بدهد .
- آموزگار به سوادآموزان بگوید که نه تنها خوردنیهای شیرین برای دندانـها مضرنـد ، بـل کـه کشـیدن سگرت ، چـرس ، نسوار و دیـگر مـواد مخـدر هـم بـرای سـلامتی دندانها مضرند .

صفحات کتاب : ۱۸ ـ ۱۹

عـــنــــوان : مگس دشمن ما

مــواد آموزشی : کتاب تخته ، تباشیر

هـــدفـــهـــا :

سوادآموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- از ضررهایی که مگس به انسان میرساند آگاهی پیدا کنند .
- بفهمند که چی قسم خود را از شر مگس نگاه کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای پیشتر کار شود .

صفحات کتاب : ۲۰ ــ ۲۱

عــــنــــوان : ساختن پنیر

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هــــدفــــهــــا :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- ساختن پنیر را یاد بگیرند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، سوادآموزان رسم صفحهٔ [۲۱] را ببینند و در بارهٔ آن چند جمله بنویسند .
- سوادآموزان کوشش کنند طریقهٔ ساختن پنیر را یاد بگیرند و گفته بتوانند .

صفحهٔ کتاب : ۲۲ ـ ۲۳

عـــــوان : کمکهای اجتماعی

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- مفهوم کمکهای اجتماعی را بفهمند و برای کمک کردن به مردم تشویق شوند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، آموزگار میتواند علاوه بر مشقهای پایین صفحه ، مشقهای اضافی دیگر نیز بکند / بدهد .

صفحهٔ کتاب : ۲۴

عـــــوان : کمکهای اجتماعی (ادامهٔ درس گذشته)

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن (بیتها) را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- مفهوم متن را بفهمند و به زبان خود گفته بتوانند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درس صفحهٔ [۲] کار شود .

صفحهٔ کتاب : ۲۵

عـــنـــوان : رشد طفل

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- مراحل مختلف رشد طفل را از وقت تولد تا دو ساله گی بفهمند .
- تأثیر غذای خوب و مفید را در رشد طفل بفهمد .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درس صفحهٔ [۲] کار شود .
- در مرحلـهٔ مشـق و تمریـن ، ســواد آمــوزان مراحــل مختلــف رشــد طفــل را بــه حافظه بسپارند .
- برای آن که سودآموزان مراحل رشد طفل را خوب به حافظه سپرده بتوانند ، بـهتر است آموزگار هر مرحنه را به یکی از سوادآموزان املا بگوید ؛ هر سـوادآموز امـلا را بـر تخته بنویسد ؛ آموزگار / سوادآموزان دیگر اصـلاح کننـد . سـپس ، سـوادآموزان نوشـته های روی تخته را در کتابچه های خود بنویسند .

صفحات کتاب : ۲٦

عـــنـــوان : رشد طفل (ادامهٔ درس گذشته)

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

- هدفها و طریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحهٔ [۲۵] است .
- در مرحلـــهٔ مشـــق و تمریـــن ، ســـوادآموزان رســـم را ببیننـــد و در بـــارهٔ آن چنـــد جمله بنویسند .

صفحهٔ کـتاب : ۲۷

عـــنـــوان : واکسین کردن اطفال

مواد آمـوزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هـــدفـــهـــا :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- فایده های واکسین کردن را بفهمند .
- به واکسین کردن خود و اطفال خود تشویق شوند .
- حدیث شریف و معنای آن را بنویسند و به حافظه بسپارند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، سوادآموزان در بارهٔ فایده های واکسین کردن گپ بزننـد ؛ آموزگار به آنها کمک کند ؛ از سوادآموزان اگر کسی به خاطر واکسـین نکـردن خـود یـا اطفال خود ، ضرر دیده باشد ، به همصنفان خود قصه کند تا دیگران پند بگیرنـد و بـه واکسین کردن تشویق شوند .

صفحهٔ کتاب : ۲۸

- این صفحه ادامهٔ درس صفحهٔ [۲۷] اسـت . موادآموزشـی ، هدفـها و روش تدریـس آن هم مثل همان صفحه است .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، سوادآموزان نوشتن ، خواندن و معنـای حدیـث شـریف را یاد بگیرند / به حافظه بسپارند ؛ آموزگار متن را املا بگویـد ؛ سـوادآموزان در کتابچـه های خود بنویسند .

صفحهٔ کتاب : ۲۹

عـــنــــوان : صنایع دستی

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هــــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- در بارهٔ صنایع دستی وطن و اهمیت اقتصادی آن آگاهی پیدا کنند .
- به یاد گرفتن برخی از صنایع دستی تشوق شوند

روش تدریس :

- هر چهار مرحلهٔ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلهٔ مشق و تمریـن ، هـر سوادآموزی کـه کـدام صنعـت دسـتی را یـاد داشـته باشد ، در بارهٔ آن به همصنفان خود معلومات بدهد .

صفحهٔ کتاب : ۳۰

عـــنــــوان : صنایع دستی (ادامهٔ درس گذشته)

- هدفهای تدریس این قسمت مثل قسمت گذشته است .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، از سوادآموزان اگر کسی خیاطی ، خامکدوزی ، گلـدوزی و مثل این چیز ها را یاد داشته باشد ، به همصنفان خـود معلومـات بدهـد . اگر امکـان داشته باشد نمونهٔ کارهای خود را بیاورد .

صفحهٔ کتاب : ۳۱

عـــنــــوان : بی بی خدیجه رضی الله عنها

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هــــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .
- در بارۀ شخصیت و سیرت بی بی خدیجه رضی الله عنها آگاهی پیدا کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلۀ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در جریان تدریس ، در هر مرحلۀ یی که فرصت میسر شود ، آموزگار در بارۀ ازواج دیگر حضرت محمد صلی الله علیه و سلم به سوادآموزان معلومات بدهد .
- در مرحلۀ مشق و تمرین ، آموزگار به سوادآموزان توصیه کند که اخلاق و سیرت ازواج مطهرۀ آنحضرت صلی الله علیه وسلم را سر مشق قرار دهند و از آن پیروی کنند .

صفحۀ کتاب : ۳۲

عنوان : مرضهای ساری

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هدفها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله های متن را بفهمند .
- در بارۀ مرضهای ساری وطریقه های جلوگیری از دچار شدن به آنها آگاهی پیدا کنند .

روش تدریس :

- هر چهار مرحلۀ تدریس مثل درسهای گذشته کار شود .
- در مرحلۀ مشق و تمرین ، آموزگار در بارۀ مرضهای ساری و طریقه های جلوگیری از دچارشدن به آنها معلومات بیشتر بدهد . همچنان در بارۀ فایده های واکسین کردن تأکید کند ، به سوادآموزان وقت بدهد که آنها نیز معلومات خود را در بارۀ مرضهای ساری بگویند .

صفحهٔ کتاب : ۳۳

عــنـــوان : مرضهای ساری (ادامهٔ درس گذشته)

- مواد آموزشی ، هدفها و روش تدریس این قسمت مثل قسمت گذشته است .
- در این صفحه نام چند مرض ساری نوشته شده است ؛ اگر آموزگار خود دربارهٔ آنها معلومات نداشته باشد ، کوشش کند که از کدام داکتر یا شخص مطلع دیگر معلومات بگیرد و سپس به سوادآموزان بگوید .

صفحهٔ کتاب : ۳۴

عــنـــوان : مرض سل (توبرکلوز)

- مواد آموزشی ، هدفها و روش تدریس این درس مثل درس گذشته است . آگاهی از مرض سل و طریقه های جلوگیری از آن ، هدف دیگر این درس است .
- این درس در دو روز تدریس شود . صفحهٔ [۳۴] در یک روز و صفحهٔ [۳۵] در روز دیگر .
- در صفحهٔ [۳۴] ، در مرحلهٔ مشق و تمرین ، آموزگار در بارهٔ مفهوم رسم گپ بزند ؛ به سوادآموزان بفهماند که مکروب مرض سل چی قسم از یک آدم به آدم دیگر سرایت میکند .

صفحهٔ کتاب : ۳٦

عــنـــوان : فایدهٔ سبزیها

مواد آموزشی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هــدفــها :

سواد آموزان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- معنای کلمه ها ، عبارتها و جمله ها را بفهمند .

- فایده ها و ارزش غذایی سبزیها را بفهمند .
- به کاشتن و خوردن سبزیها تشویق شوند .

روش تدریس :

- مواد آموزشی و مراحل تدریس این درس مثل درسهای گذشته است .
- این درس در دو روز تدریس شود . صفحهٔ [٣٦] در یک روز و صفحهٔ [٣٧] در روز دیگر .
- در جریان تدریس ، آموزگار در هر مرحله یی که لازم بداند ، سواد آموزان را تشویق کند که در حویلی خود ، اگر امکان داشته باشد ، سبزیهای مختلف بکارند ؛ آموزگار در بارهٔ فایده های اقتصادی این کار به سوادآموزان معلومات بدهد .
- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، در هر دو صفحه ، چند جملهٔ متن املا گفته شود .
- اگر آموزگار لازم بداند ، میتواند به جای گفتن املا ، از سوادآموزان بخواهد تا طریقهٔ پختن سبزی پالک را در چند جملهٔ کوتاه بنویسند ؛ آموزگار/ سوادآموزان غلطیهای آنها را بر تخته اصلاح کنند .

صفحه کتاب : ٣٨

عنوان : طریقهٔ بستن زخم

- هدفهای زبانی ، مواد آموزشی و روش تدریس این درس نیز مثل درسهای گذشته است . اگاهی پیدا کردن سوادآموزان در بارهٔ مراقبت از زخمها و طریقهٔ بستن آنها هدف دیگر این درس است .
- صفحهٔ [٣٨] در یک روز و صفحهٔ [٣٩] در روز دیگر تدریس شود .
- سواد آموزان طریقهٔ بستن زخم / محتوای درس را به حافظه بسپارند و در هر دو روز تدریس در صنف به همصنفان خود بگویند . اگر وقت باشد ، هر سوادآموز به نوبت یک یک جمله در بارهٔ بستن زخم بگویند و سوادآموز دیگر آن جمله را بر تخته بنویسد .

صفحهٔ کتاب : ۴۰

عنوان : ماین

- هدفهای زبانی ، مواد آموزشی و روش تدریس این درس مثل درسهای گذشته است . شناخت ماینهای مختلف و طریقه های نگاه کردن خود از ماینها ، هدفهای غیر زبانی این درسند .
- این درس در سه صفحه است ، هر صفحه در یک روز تدریس شود .
- در جریان تدریس آموزگار / سوادآموزان تجربه ها و چشمدیدهای خود را در بارهٔ ماینها بگویند ؛ خصوصاً کسانی که خود و یا اقارب و دوستان شان از اثر بی احتیاطی و یا آگاهی نداشتن در بارهٔ ماینها ، از اثر انفجار ماین ، ضرر دیده باشند ، به همصنفان خود قصه کنند تا آنها پند بگیرند .
- سوادآموزان نکات مهم درس را به حافظه بسپارند .
- هر سوادآموز یک یک جمله در بارهٔ ماین بر تخته بنویسد .

یاد داشت ۱

چنان که در صفحات اول این رهنما دیده میشود ، چند پلان نخست با تفصیل بیشتر نوشته شده اند . باقی پلانها تا صفحهٔ [۴۰] با تفصیل کمتر و گاهی با اختصار نوشته شده اند . چون هدفهای زبانی ، موادآموزشی و روش تدریس درسهای آینده با درسهای گذشته عمدتاً مشابه اند ، بنابر این ، از صفحهٔ [۴۳] تا آخر کتاب برای هر یک از درسها پلان جدا ساخته نشده است . آموزگار با نظر داشت پلانهای قبلی و نیز با استفاده از تجربه های شخصی خود میتواند برای تدریس روزانهٔ خود پلان کار بسازد . یعنی هدفها و روش تدریس خود را مشخص کند . همچنان آموزگار میتواند مثل پلانهای گذشته ، با نظر داشت وقت و حجم موضوع ، برای تدریس هر عنوان یا هر واحد درسی بیشتر از یک روز را اختصاص بدهد .

البته آموزگار در تقسیم کردن درسها توجه داشته باشد که تا ختم کورس ، کتاب به آخر برسد .

با این حال ، در این بخش از رهنما ، در بعضی از درسها ، در هر مرحله یی که لازم دانسته شده ، به برخی از هدفها مشقها و فعالیتها اشاره شده است . آموزگار به هنگام تدریس به آنها نیز توجه داشته باشد :

صفحهٔ کتاب : ۴۳

- آگاهی پیدا کردن ازفایده های پاکی و صفایی و حفظ الصحهٔ محیط زیست هدف غیر زبانی این درس است .
- در مرحلهٔ نتیجه گیری و ارزیابی ، به سوادآموزان گفته شود که کوشش کنند توصیه / گپهای کمال را عملی سازند و نتایج آن را به همصنفان خود بگویند .

صفحهٔ کتاب : ۴۶

- فهمیدن ارزش غذایی شیر مادر هدف غیر زبانی این درس است . آموزگار باید در بارهٔ فایده های شیر مادر و طریقهٔ شیر دادن طفل به قسم صحی ، به سوادآموزان معلومات بدهد . خصوصاً تأکید کند که طفل باید تا دو سال شیر مادر بخورد . همچنان به سوادآموزان گفته شود که اگر بنا بر ضرورت ، به طفل خود شیر خشک و یا شیر حیوانی میدهند ، باید با شیر چوشک ندهند ، بل که شیر جوش خوردهٔ سرد را در پیاله یا گیلاس پاک بگیرند و آهسته آهسته به طفل بدهند . در وقت شیر دادن طفل با پیاله ، از قاشق پاک هم کار گرفته میتوانند .

صفحهٔ کتاب : ۴۹

- سوادآموزان اصول وآداب نامه نوشتن را یاد بگیرند و آن را به حافظه بسپارند .
- سوادآموزان در صنف / خانه برای یک دوست خود نامه یی بنویسند که در آن اصول نامه نوشتن رعایت شده باشد .

صفحهٔ کتاب : ۵۲

• آموزگار / سوادآموزان اگر در بارهٔ صفتها ، خوبیها و مسؤولیتهای زنان مطالب بیشتر یاد داشته باشند ، در صنف بگویند / مباحثه کنند .

صفحهٔ کتاب : ۵۵

• سوادآموزان تشویق شوند که در قسمتی از حویلی یا زمین زراعتی خود درخت بنشانند ؛ آموزگار در بارهٔ فایده های اقتصادی این کار گپ بزند .

صفحهٔ کتاب : ۵۸

• آموزگار در بارهٔ ضررهای صحی ، اقتصادی و اجتماعی مواد مخدر گپ بزند . خصوصاً در بارهٔ حرام بودن کشت کردن ، خوردن و کشیدن مواد مخدر در شریعت اسلام به سوادآموزان معلومات بدهد .
• سوادآموزان که آیت شریف و معنای آن را به حافظه سپردند ، آن را به آواز بلند در حضور همصنفان خود بخوانند .
• اگر آموزگار کدام آیت دیگر در بارهٔ منع مواد مخدر و یا حدیثی در این باره به حافظه داشته باشد ، بخواند ، تا موضوع وضاحت بیشتر پیدا کند .

صفحهٔ کتاب : ۶۴

• یک هدف دیگر این درس این است که سوادآموزان در بارهٔ مرض تیتانوس معلومات پیدا کنند ؛ بفهمند که مرض تیتانوس چی قسم پیدا میشود و چی قسم باید از آن جلو گیری شود .
• آموزگار و سوادآموزان معلومات و تجربه های خود را در بارهٔ مرضِ تیتانوس بگویند.

صفحهٔ کتاب : ٦۵

• سواد آموزانی که اطفال شیر خوار دارند ؛ تشویق شوند تا متوجه غذای آنها باشند ، خصوصاً به اطفال پس از سن پنج ماهه گی دادن شیره و دیگر غذاهایی که در صفحهٔ [٦٦] کتاب فهرست شده اند ، فراموش نشود .

• پختن شیره آسان است . سوادآموزان پختن آن را در خانه تجربه کنند . اگر مشکلات داشته باشند ، به کتاب درسی مراجعه کنند و یا از آموزگار بپرسند .

• سوادآموزان در بارهٔ غذا دادن اطفال ، علاوه از رهنماییهایی که در این کتاب شده است ، از کلنیک رهنمای خانواده و داکتر هم معلومات گرفته میتوانند .

صفحات کتاب : ٦٧ و ٦٩

• هدفهای زبانی ، روش تدریس و بسیاری از نکات دیگر این دو درس مثل درس پیشتر است . آموزگار خودش پلان کار خود را بسازد . هدفهای غیر زبانی هم معلوم است که مسألهٔ صحت وسلامتی اطفال ، خصوصاً طریقه های جلوگیری از دچار شدن به اسهال است . آموزگار به هنگام تهیهٔ پلان کار ، این هدفها را در نظر داشته باشد .

صفحهٔ کتاب : ٧١

• در مرحلهٔ مشق و تمرین ، آموزگار این دو ترجمهٔ حدیثهای مبارک را بر تخته بنویسد ؛ مفهوم آنها را توضیح کند ؛ سوادآموزان آنها را بنویسند و کوشش کنند به حافظه بسپارند :

> " اگر کسی بازار برود و برای اطفال خود بازیچه بیاورد ، مثل آن است که به مردم نادار خیرات داده باشد . بازیچه ها را اول به دختران خود بدهید . "
>
> ترجمهٔ حدیث شریف

> " اطفال پروانه های بهشتند . "
>
> ترجمهٔ حدیث شریف

• آموزگار این ارشاد حضرت علی کرم الله وجهه را نیز بر تخته بنویسد و مفهوم آن را توضیح کند . سوادآموزان آن را بخوانند ؛ بنویسند و به حافظه بسپارند .

> اطفال خود را مطابق به اقتضای عصر و زمان تربیه کنید .
>
> قول حضرت علی کرم الله وجهه

صفحهٔ کتاب : ۷٦

• روش تدریس این صفحه مثل صفحهٔ [۲] است .

• در مرحلهٔ و مشق و تمرین ، اگر سوادآموزان از این قسم شعر ها یاد داشته باشند ، بخوانند / بر تخته بنویسند و اگر بتوانند به حافظه بسپارند .

یاد داشت ۲

از صفحهٔ [۷۷] تا آخر کتاب تقریباً تمام درسها به گونهٔ پیهم به مسایل دینی اختصاص یافته اند . این درسها به خاطری پیهم آمده اند که ارتباط و تسلسل موضوعها حفظ شوند . فایدهٔ حفظ تسلسل موضوعها در این بخش ، این است که یاد گرفتن یک درس ، یاد گرفتن درس دیگر را آسان میسازد .

مواد آموزشی ، روش تدریس ، هدفهای زبانی و بعض نکات دیگر در این بخش با درسهای پیشتر مشابه و یا یک سانند . هدفهای غیر زبانی این بخش عمدتا زیاد کردن معلومات دینی و یاد گرفتن مناسک دینی سوادآموزان است ؛ اگر چه بسیاری از سواد آموزان در این باره کم و بیش معلومات دارند . با این هم ، امکان دارد در میان آنها ، خصوصا در میان سواد آموزان زن ، کسانی باشند که این مطالب را نفهمند و یا کمتر بفهمند . بنابر این ، ضرور است که آموزگار برای رسیدن به هدفهای غیر زبانی هم اکیداً توجه داشته باشد .

آموزگار به هنگام تدریس این بخش ، علاوه بر این که فعالیتهای مشابه یا یک سان با درسهای گذشته را انجام میدهد ، به نکات زیر نیز توجه داشته باشد :

• مطالب بعضی از درسها مثل طریقهٔ وضو کردن ، تیمم کردن ، غسل کردن ، نماز خواندن ، غسل دادن و کفن کردن مرده و غیره فهرستوار / شماره وار به ترتیب آمده اند ، آموزگار کوشش کند که سواد آموزان آن مطالب را به همان ترتیب به حافظه بسپارند .

• آموزگار کوشش کند که سوادآموزان آیتها ، حدیثها ، عبارتها و جمله های

عربی را ، که در درسهای مختلف آمده اند ، به صورت صحیح و با معنای آنها به حافظه بسپارند .

باید گفت هدف از آوردن آیتهای قرآنی ، حدیثهای نبوی و جمله های عربی در این کتاب ، نه تنها به خاطر ضرورت و تقویت درسهای مربوط به آنهاست ، بل که به منظور تقویت مهارت خواندن قرآن کریم و حدیثهای نبوی به زبان عربی نیز میباشد .

خواندن عبارتها و جمله های عربی و قرائت قرآن کریم در آخر کتاب " دری ۱ " در چند درس تمرین شده است . اگر سوادآموزان آن درسها را درست یاد گرفته باشند ، این درسها را آسانتر یاد خواهند گرفت . ممکن است بعضی از سواد آموزان آن درسها را خوب یاد نگرفته باشند و یا فراموش کرده باشند ، بنابر این ، به منظور یاد آوری مجدد ، این جا به برخی از قاعده ها یا روشها که در کتاب " دری ۱ " برای خواندن عبارتها و جمله های عربی و قرائت قرآن کریم آمده است ، اشاره میکنیم .

فرض کنیم آموزگار میخواهد سوادآموزان :

- حرفهای کلمه های مستعمل عربی در زبان دری را به شکل مفتوح ، مکسور ، مضموم و ساکن خوانده بتوانند .
- علامتهای فتحه ، کسره ، ضمه و ساکن را بشناسند و نوشته کرده بتوانند .
- برای خواندن قرآن کریم تشویق و آماده شوند .

بدین منظور ، آموزگار چند کلمهٔ عربی را ، که در قرآن کریم نیز آمده باشند ، این قسم (به دو شکل) بر تخته بنویسد :

حق	خطر	ضرر	خبر	قلم	نسب
حَقْ	خَطَرْ	ضَرَرْ	خَبَرْ	قَلَمْ	نَسَبْ

- سوادآموزان کلمه های قطار اول را خاموشانه بخوانند .
- چند سوادآموز به نوبت کلمه های قطار اول را به آواز بلند بخوانند .

• آموزگار بپرسد : نخستین حرف کلمهٔ [حق] چی قسم تلفظ میشود ؟

• چند سوادآموز حرف [حـ] را همان سان که در کلمهٔ [حق] تلفظ میشود (مفتوح) ، بار دیگر با وضاحت تلفظ کنند .

آموزگار بگوید : هر حرفی که همین قسم (مثل حرف [ح] تلفظ شود ، در قرآن کریم یک علامت دارد . شما در خانهٔ پایین (ستون اول ، قطار دوم) نوشتهٔ کلمهٔ [حَقْ] را ببینید و توجه کنید که بالای حرف [حَـ] یک علامت نوشته شده است که چگونه گی آواز ، یعنی طرز خواندن حرف [حـ] را نشان میدهد .

شما میفهمید که این علات را چی میگویند ؟ آموزگار علامت فتحه یا زبر [ـَ] را در کلمهٔ [حَقْ] به سوادآموزان نشان بدهد .

هدف از این سؤال این است که سوادآموزان علامت " زبر " یا " فتحه " را بشناسند و بگویند : وقتی که این علامت بالای جرفی باشد ، این قسم تلفظ را تلفظ با فتحه یا با زبر میگویند .

البته معلوم است که اگر سوادآموزان قبلاً در مدرسهٔ های خانه گی قاعدهٔ بغدادی یا الفبا را خوانده باشند ، پاسخ مطلوب را خواهند گفت . اگر از سوادآموزان هیچ کس پاسخ مطلوب را نگوید ، آن گاه خود آموزگار بگوید که این قسم علامت را فتحه یا زبر میگویند و تلفظ کردن آن را تلفظ با فتحه یا با زبر میگویند .

• آموزگار ، پس از دریافت پاسخ مطلوب بپرسد : حرف دوم یا آخر کلمهٔ [حَقْ] چی قسم تلفظ میشود ؟

سواد آموزان همان سان که علامت و آواز فتح [حَـ] را گفتند ، در این جا هم باید بگویند که بالای آخر کلمهٔ [حَقْ] ، [ق] ، این علامت [ْ] وجود دارد که ساکن خوانده میشود .

• چند سوادآموز به نوبت نزدیک تخته بروند ، کلمه های قطار دوم جدول را بخوانند و علامتهای فتحه را در هر یک از کلمه ها با دست نشان بدهند .

• طرز تدریس کلمه های مکسور و مضموم نیز همین قسم است .

مثال دیگر :

آموزگار میخواهد سوادآموزان کلمه های [شـددار] را درسـت بخواننـد و بنویسـند . بدین منظور چند کلمهٔ عربی شد دار را ، که درقرآن کریم نیز آمـده باشـند ، ایـن قسم [به دو شکل] بر تخته بنویسد .

الله	محمد	سنت	مکه	ثریا	اتحاد	اتفاق
اَللّٰهُ	مُحَمَّدٌ	سُنَّتٌ	مَکَّهٌ	ثُرَیّا	اِتِّحَادٌ	اِتِّفَاقٌ

یکی از سواد آموزان کلمهٔ [اَللّٰهُ] را ، کـه در ستون اول قطـار اول جـدول نوشـته شده است ، به آواز بلند بخواند . او باید کلمهٔ [اَللّٰهُ] را چنان بـا وضـاحت تلفظ کنـد که مشدد بودن حرف " لام " آن درست فهمیده شود . اگر نتواند ، آمـوزگار خـود چنـد کرت آن را تلفظ کند تا سوادآموزان مشدد بودن حرف " لام " را درک کنند .

• آموزگار بپرسد : در کلمهٔ [اَللّٰهُ] علاوه از حرفها ، دیگر چی میبینید ؟

سواد آموزان پس ازدقت بـه کلمـهٔ [اَللّٰهُ] ، سر انجـام خواهنـد گفـت : در کلمـهٔ [اَللّٰهُ] عـلاوه از حرفـها ، بـالای حـرف " الـف " زبـر (ـَ) و بـالای حـرف " لام " دو علامت خورد (ـّٰ) و بالای " هی " علامت پیش (ـُ) را میبینیم .

• آمـوزگار بپرسـد : نـام علامـت خـوردی کــه بـالای حـرف [لام] نوشـته شـده است ، چیست ؟

سوادآموزان برای گفتن پاسخ فکر کنند ، با همپـهلوی خـود مشوره کننـد و پاسخ بگویند . اگر سوادآموزان پاسخ گفته نتوانند ، آن گاه آموزگار بگوید :

نام علامت خوردی که بالای حرف " لام " وجود دارد ، (شد) است .

• آموزگار بپرسد : بالای علامت [شد] یک علامـت خـورد ، مثـل الـف (ا) ، نـیز وجود دارد ، نام آن چیست و صدای آن چی قسم است ؟

اگر سوادآموزان پاسخ گفته نتوانند ، آموزگار خـودش بگویـد نـام علامـت خـوردی که بالای [شـدٰ] وجـود دارد ، " زبـر ایسـتاده " اسـت و صدایـش مثـل الـف مـد دار [آ] است .

باقی کلمه های شد دار نیز همین قسم تلفظ میشوند . برای آن که سوادآموزان مفهوم علامت [شد] و دلیل کار برد آن را بفهمند ، آموزگار در جریان تدریس بگوید که اگر یک حرف در تلفظ دو کرت پهلوی به پهلو قرار گیرد و هم تلفظ شود ؛ مگر در نوشته یک کرت آمده باشد ، بالای آن حرف علامت (ّ) نوشته میشود .

آموزگار به این نکته توجه داشته باشد و به سوادآموزان نیز بگوید که کلمهٔ [اَللّهُ] یگانه کلمه ییست که هم حرف [لام] آن دو کرت نوشته شده ، هم دو کرت تلفظ میشود و هم علامت [ّ] بالای آن نوشته شده است .

مثال دیگر :

آموزگار میخواهد سوادآموزان طرز خواندن و نوشتن کلمه های تنویندار مفتوح ، مکسور و مضموم را یاد بگیرند ؛ بدین منظور :

- آموزگار این جمله را به یکی از سوادآموزان املا بگوید : [لطفاً این کتاب را به من بدهید .]

امکان دارد سوادآموز کلمهٔ [لطفاً] را این قسم [لطفن] بنویسد ، در این صورت ، آموزگار تصحیح کند و بگوید صدایی که در آخر کلمهٔ [لطفاً] وجود دارد ، نون ساکن است ؛ مگر این قسم [اً] نوشته میشود .

آموزگار بگوید که کلمهٔ [لطفاً] از کلمهٔ [لطف] با اضافهٔ شکل (اً) ساخته شده است . آموزگار چند کلمهٔ دیگر مثل [فوراً ، فعلاً ، حتماً ،کاملاً] را با سوادآموزان کار کند .

آموزگار کلمه های تنویندار ، مکسور مثل فَوْرٍ ، مِنْ خَیْرٍ و کلمه های تنویندار مضموم مثل فَوْرٌ ، خَیْرٌ و غیره را نیز همین قسم کار کند .

آموزگار در بارهٔ کلمهٔ [سنت] بگوید که حرف [ت] اصلی به تای زاید [ة] بدل شده است ، اگر سوادآموزان در این باره دلیل بخواهند . باید بگوید که اصل این کلمه در عربی همین قسم (سنة) است که در زبان دری [سنت] نوشته میشود .

برای آگاهی بیشتر آموزگاران یاد آوری میشود که تنوین نون ساکنیست که در آخر

برخی از کلمه های عربی خوانده میشود ؛ مگر نوشته نمیشود . مثل [فَوْراً ، فَوْرٍ ، فَوْرٌ] .

تنوین سه قسم است :

۱. تنوین نصب ، که نشانهٔ آن دو فتحه است : مثلاً (مَثَلَنْ) .

۲. تنوین رفع ، که نشانهٔ آن دو ضمه است : خَیْرٌ (خَیْرُنْ) .

۳. تنوین جر ، که نشانهٔ آن دو کسره است : مِنْ خَیْرٍ (مِنْ خَیْرِنْ) .

چنان که اشاره شد ، توضیحات بالا تنها برای آموزگار است . پس ، به هنگام تدریس ، آموزگار از گفتن نام انواع تنوینها (تنوین نصب ، تنوین رفع ، تنوین جر) پرهیز کند و تنها تلفظ آنها را به سوادآموزان یاد بدهد ؛ ولو اگر این یاد دادن شکل به اصطلاح میخانیکی را هم به خود اختیار کند .

مثال دیگر :

املای برخی از کلمه های عربی ، خصوصاً آنهایی که در زبان دری معمولند ، در قرآن کریم به قسم دیگرند ؛ مثلا کلمهٔ [آدم] به شکل [ادٰمُ] ، [مالک] به شکل [مٰلِكْ] ، [کتاب] به شکل [كِتٰبٌ] و غیره . آموزگار در بارهٔ این قسم کلمه ها نیز به سوادآموزان معلومات بدهد و تأکید کند که در خواندن و نوشتن آن دچار اشتباه نشوند . خصوصاً آموزگار تأکید کند که ما حق نداریم کلمه ها ، عبارتها و جمله های قرآن کریم را نا درست بخوانیم یا بنویسیم .

روشهای بالا به منظور خواندن و نوشتن درست و مؤثر کلمه ها ، عبارتها و جمله های عربی و قرائت قرآن کریم تجویز شده اند ، آموزگار از آنها استفاده کند . البته تجویز روشهای بالا آموزگار را هیچ گاه کاملاً مقید نمیسازد و جلو ابتکار و استفاده از تجربه های شخصی او را نمیگیرد .